

Poznać przeszłość - Plan wynikowy dla klasy 1

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania Podstawowe Uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe Uczeń:
Po co nam historia?	<ul style="list-style-type: none"> • Program nauczania, zasady pracy, kryteria oceniania • Podstawowe pojęcia (prehistoria, historia, epoki historyczne, rodzaje źródeł historycznych) • Periodyzacja dziejów • Cele i metody pracy ze źródłami i schematami, planami i materiałem ilustracyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>historia</i>, prehistoria – rozpoznaje rodzaje źródeł historycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje rodzaje źródeł historycznych – wymienia w kolejności chronologicznej epoki historyczne – wskazuje i wyjaśnia ramy chronologiczne poszczególnych epok historycznych – wyjaśnia zasady pracy z materiałami źródłowymi
Rozdział I. Pierwsze cywilizacje			
1. Zanim zaczęła się historia	<ul style="list-style-type: none"> • Podstawy antropogenezy • Chronologia prehistorii: epoki kamienia, brązu i żelaza • Rewolucja neolityczna i jej znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>prehistoria</i> – prawidłowo wyjaśnia pojęcia: <i>paleolit</i>, <i>neolit</i>, <i>antropogeneza</i>, <i>rewolucja neolityczna</i> – wymienia w kolejności epoki prehistorii (epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza) – wskazuje na mapie rejon pojawienia się <i>Homo sapiens</i> – przedstawia na mapie przebieg migracji <i>Homo sapiens</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia w porządku chronologicznym etapy ewolucji człowieka – wyjaśnia znaczenie rewolucji neolitycznej – przedstawia ideę ewolucji Karola Darwina – opisuje etapy ewolucji człowieka – wyjaśnia cechy sztuki paleolitu i neolitu – w szerokim aspekcie przedstawia i wyjaśnia dokonania naukowe Karola Darwina
2. Starożytna Mezopotamia	<ul style="list-style-type: none"> • Znaczenie wielkich rzek dla rozwoju cywilizacji i powstania pierwszych państw • Ustrój polityczny państw-miast sumeryjskich i ukształtowanie się pierwszych imperiów • Pismo i znaczenie jego 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie rejony wielkich rzek (Tygrys, Eufrat) – wyjaśnia rolę wielkich rzek dla rozwoju gospodarki – rozpoznaje pismo klinowe – wymienia najważniejsze wynalazki cywilizacji sumeryjskiej – wyjaśnia cechy ustrojowe sumeryjskich miast-państw – wskazuje na mapie obszar Babilonu i Asyrii – rozpoznaje dzieła sztuki mezopotamskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności powstania pisma i znaczenie jego wynalezienia – wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Hammurabiego, Sargona Wielkiego – wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa – za pomocą mapy opisuje zmiany granic starożytnych imperiów – opisuje ustrój polityczny i struktury społeczne starożytnych cywilizacji – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji

	<p>wynależenia</p> <ul style="list-style-type: none"> Najważniejsze cywilizacje Mezopotamii: Sumer, Babilonia i Asyria Ustrój polityczny i struktury społeczne starożytnych cywilizacji Mezopotamii Osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii Współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu 		<p>Mezopotamii</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia cechy religii mezopotamskiej opisuje w porządku chronologicznym najważniejsze etapy dziejów Mezopotamii wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Nabuchodonozora II, Assurbanipala w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny postania pierwszych państw w rejonie Mezopotamii porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii wskazuje współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu
3. Starożytny Egipt	<ul style="list-style-type: none"> Dzieje starożytnego Egiptu Ustrój polityczny państwa faraonów Struktura społeczeństwa starożytnego Egiptu Politeistyczne wierzenia Egipcjan Osiągnięcia cywilizacji Egiptu Współczesne dziedzictwo cywilizacji Egiptu Najważniejsze zachowane zabytki cywilizacji Egiptu – piramidy 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Egipt i Nil wyjaśnia rolę Nilu dla gospodarki egipskiej opisuje warunki naturalne Egiptu rozpoznaje pismo hieroglificzne rozpoznaje piramidy egipskie wyjaśnia okoliczności powstania piramid rozpoznaje dzieła sztuki egipskiej opisuje główne cechy ustroju politycznego starożytnego Egiptu wymienia główne cechy religii egipskiej 	<ul style="list-style-type: none"> za pomocą mapy opisuje zmiany granic Egiptu opisuje główne cechy ustroju społecznego starożytnego Egiptu wymienia i opisuje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej wymienia głównych bogów egipskich i opisuje mitologię egipską w szerokim aspekcie przedstawia rolę czynników geograficznych dla dziejów starożytnego Egiptu wymienia w porządku chronologicznym główne etapy dziejów starożytnego Egiptu wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Ramzesa II, Echnatona w szerokim aspekcie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa egipskiego porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii i Egiptu wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnego Egiptu wyjaśnia okoliczności odczytania hieroglifów egipskich
4. Izrael i Fenicja	<ul style="list-style-type: none"> Inne cywilizacje Bliskiego Wschodu: Izrael i Fenicja Monoteizm religii żydowskiej i jego znaczenie Dzieje państwa żydowskiego Kolonizacja fenicka i jej 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie rejon Izraela (z Jerozolimą) i Fenicji wskazuje na mapie rejony kolonizacji fenickiej wymienia główne założenia monoteizmu wyjaśnia główne założenia religii żydowskiej rozpoznaje pismo fenickie wymienia główne osiągnięcia starożytnych Fenicjan 	<ul style="list-style-type: none"> za pomocą mapy przedstawia zmiany granic Izraela wyjaśnia znaczenie kolonizacji fenickiej wyjaśnia znaczenie powstania alfabetu opisuje główne etapy losów narodu żydowskiego ukazuje rolę wielkich przywódców: Abrahama, Mojżesza, Salomona

	<p>znaczenie</p> <ul style="list-style-type: none"> Ewolucja pisma – wykształcenie alfabetu 		<p>– w szerokim aspekcie ukazuje losy narodu żydowskiego w starożytności</p> <p>– wyjaśnia rolę religii żydowskiej dla dziejów ludzkości</p>
5. Cywilizacje Indii i Chin	<ul style="list-style-type: none"> Cywilizacja Indusu i Żółtej Rzeki Źródła wielkich religii i systemów etycznych: hinduizmu, buddyzmu, konfucjanizmu i taoizmu Osiągnięcia cywilizacji Dalekiego Wschodu i Indii 	<p>– wskazuje na mapie rejon Indusu i Żółtej Rzeki</p> <p>– rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji starożytnych Indii i Chin</p> <p>– wymienia główne osiągnięcia cywilizacji starożytnych Indii i Chin</p> <p>– rozróżnia główne dalekowschodnie religie i systemy etyczne</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie osiągnięć cywilizacji Indii i Chin</p> <p>– wyjaśnia główne zasady dalekowschodnich religii i systemów etycznych: hinduizmu, buddyzmu, konfucjanizmu i taoizmu</p> <p>– opisuje główne etapy dziejów starożytnych Indii i Chin</p> <p>– wskazuje współczesne dziedzictwo starożytnych cywilizacji Indii i Chin</p>
Rozdział II. Dzieje starożytnej Grecji			
1. Hellada i Hellenowie	<ul style="list-style-type: none"> Wpływ ukształtowania terenu na cywilizację antycznej Grecji Charakterystyka <i>polis</i> greckiej Elementy wspólnoty greckiej Rola religii greckiej Wielka kolonizacja i jej znaczenie 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>polis</i></p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>wielka kolonizacja grecka, kolonia, metropolia</i></p> <p>– wskazuje na mapie teren Grecji</p> <p>– opisuje warunki naturalne Grecji</p> <p>– wyjaśnia wpływ ukształtowania naturalnego Grecji dla dziejów Hellady</p> <p>– wskazuje na mapie najważniejsze regiony starożytnej Grecji</p> <p>– wskazuje na mapie rejony kolonizacji greckiej</p> <p>– wymienia główne cechy systemu <i>polis</i></p> <p>– wymienia główne cechy religii greckiej</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>cywilizacja minojska, cywilizacja mykeńska</i></p> <p>– rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji minojskiej i mykeńskiej</p> <p>– opisuje proces i wyjaśnia znaczenie kolonizacji greckiej</p> <p>– opisuje struktury społeczne <i>polis</i></p> <p>– wymienia głównych bogów i opisuje cechy mitologii greckiej</p> <p>– opisuje główne etapy dziejów cywilizacji minojskiej i mykeńskiej</p> <p>– porównuje kolonizację fenicką z kolonizacją grecką</p> <p>– wyjaśnia rolę religii i sportu jako czynników integrujących Hellenów</p> <p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie <i>polis</i> dla dziejów cywilizacji europejskiej</p> <p>– wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji starożytnej Grecji</p>
2. Ateńska demokracja	<ul style="list-style-type: none"> Początki Aten Pierwotny ustrój Aten Spółczesność ateńska Reformatorzy ustroju ateńskiego Charakterystyka demokracji 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>demokracja, oligarchia, obywatel</i></p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>ostracyzm, demagog, tyran</i></p> <p>– wskazuje na mapie Ateny</p> <p>– rozpoznaje plan antycznych Aten</p>	<p>– opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Zgromadzenie ludowe, Rada 500, sąd ludowy, strateg</i></p> <p>– opisuje w porządku chronologicznym główne etapy przemian ustrojowych w Atenach</p>

	<p>ateńskiej w czasach Peryklesa</p> <ul style="list-style-type: none"> Osiągnięcia i dziedzictwo starożytnych Aten 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo umiejscawia w czasie życie Peryklesa – wymienia główne organy władzy w demokratycznych Atenach – wyjaśnia główne cechy ustrojowe demokratycznych Aten – opisuje strukturę społeczną Aten 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Drakona, Solona, Pizystrata, Klejstenesa, Peryklesa – wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji ateńskiej – w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia demokrację ateńską – w szerokim aspekcie opisuje i ocenia działalność Peryklesa
3. Starożytna Sparta	<ul style="list-style-type: none"> Początki Sparty Oligarchiczny ustrój Sparty Organizacja społeczeństwa Sparty Wychowanie i życie Spartan 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>oligarchia</i>, <i>wychowanie spartańskie</i> – prawidłowo stosuje pojęcie: <i>helota</i> – wskazuje na mapie Spartę – wymienia główne organy władzy w Sparcie – wyjaśnia główne cechy ustrojowe Sparty – opisuje strukturę społeczną Sparty – wymienia etapy życia spartiaty 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w Sparcie – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>efor</i>, <i>geruzja</i>, <i>zgromadzenie ludowe</i> – opisuje i wyjaśnia znaczenie wychowania spartańskiego – opisuje w porządku chronologicznym dzieje starożytnej Sparty – wyjaśnia rolę Likurga – w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia ustrój polityczny i społeczny Sparty – porównuje i ocenia ustroje Aten i Sparty
4. Wojny grecko-perskie	<ul style="list-style-type: none"> Narodziny i ekspansja imperium perskiego na Bliskim Wschodzie Specyficzne rozwiązania militarne Greków Przebieg działań zbrojnych podczas wojen perskich Odniesienia do zmagających grecko-perskich w kulturze współczesnej Ekspansja Aten po zwycięstwie nad Persją 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>hoplita</i>, <i>falanga</i>, <i>triera</i> – wskazuje na mapie Persję – umiejscawia w czasie wojny perskie – wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen persko-greckich (Maraton, Termopile, Salamina) – rozpoznaje i opisuje hoplitę greckiego 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy przedstawia ekspansję perską – wyjaśnia genezę wojen perskich – wyjaśnia przyczyny sukcesu Greków – wymienia skutki wojen grecko-perskich – opisuje w porządku chronologicznym przebieg wojen grecko-perskich – wyjaśnia znaczenie wielkich wodzów: Miltiadesa, Leonidasa, Temistoklesa – wyjaśnia okoliczności i znaczenie powstania Związku Morskiego – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie wojen grecko-perskich dla losów Europy
5. Podboje Aleksandra Macedońskiego	<ul style="list-style-type: none"> Skutki rywalizacji wewnątrz świata greckiego po zakończeniu wojen perskich Przebieg podbojów Aleksandra Macedońskiego Organizacja imperium macedońskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie: <i>epoka hellenistyczna</i> – lokalizuje na mapie Macedonię i Persję – lokalizuje w czasie panowanie Aleksandra Macedońskiego – wymienia główne osiągnięcia Aleksandra Macedońskiego – wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny i skutki wojny peloponeskiej – wyjaśnia rolę Filipa II dla dziejów Macedonii – za pomocą mapy przedstawia ekspansję Aleksandra Macedońskiego – wyjaśnia przyczyny sukcesów armii macedońskiej – wymienia skutki podbojów Aleksandra Wielkiego – opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów

	<ul style="list-style-type: none"> • Znaczenie podbojów macedońskich dla kultury greckiej • Narodziny kultury hellenistycznej • Świat hellenistyczny 	bitwy z czasów Aleksandra Wielkiego (Issos, Gaugamela)	<p>Filipa II i Aleksandra Macedońskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę Demostenesa – wyjaśnia cechy ustrojowe monarchii Aleksandra Wielkiego – w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym przedstawia i ocenia działalność Aleksandra Macedońskiego – wyjaśnia ponadczasowe znaczenie podbojów Aleksandra Macedońskiego
6. Kultura starożytnej Grecji	<ul style="list-style-type: none"> • Narodziny filozofii greckiej • Starożytny grecki teatr • Architektura grecka • Literatura i teatr grecki • Igrzyska olimpijskie i rola kultury fizycznej w antycznej Grecji 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>filozofia, dramat, igrzyska olimpijskie</i> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>kultura helleńska, kultura hellenistyczna, gimnazjon</i> – wyjaśnia rolę Homera – rozpoznaje najważniejsze dzieła kultury starożytnej Grecji – wymienia najważniejsze osiągnięcia kulturowe Greków 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę: Sokratesa, Platona, Arystotelesa – opisuje główne cechy dramatu greckiego (tragedii, komedii) – opisuje główne porządki architektoniczne w starożytnej Grecji – opisuje i wyjaśnia rolę igrzysk olimpijskich w Grecji – opisuje główne cechy jońskiej filozofii przyrody, epikureizmu i stoicyzmu – wyjaśnia rolę: Talesa z Miletu, Pitagorasa, Herodota, Tukidydesa – wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnej Grecji
Rozdział III. Dzieje starożytnego Rzymu			
1. Republika rzymska	<ul style="list-style-type: none"> • Społeczeństwo Rzymu i źródła napięć społecznych • Powstanie ustroju republikańskiego • Zasady funkcjonowania republiki • Najważniejsze urzędy republiki rzymskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>monarchia, republika</i> – wyjaśnia pojęcia: <i>monarchia, republika</i> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>konsul, dyktator, obywatel, patrycjusze, plebejusze</i> – wskazuje na mapie Italię, Rzym – lokalizuje w czasie powstanie Rzymu – rozpoznaje plan antycznego Rzymu – wyjaśnia główne cechy ustrojowe republikańskiego Rzymu – opisuje strukturę społeczną Rzymu 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje legendę o powstaniu Rzymu – opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w republikańskim Rzymie – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>zgromadzenia ludowe, senat, trybun ludowy, pretor, cenzor</i> – opisuje w porządku chronologicznym przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie – wymienia najważniejszych bogów i wyjaśnia założenia ich mitologii – wyjaśnia w szerokim aspekcie przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie – porównuje i ocenia ustrój republikańskiego Rzymu z innymi ustrojami antyku

2. Podboje Rzymu	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja armii rzymskiej • Podboje Rzymu w Italii • Wojny punickie • Postacie wybitnych wodzów i ich wpływ na dzieje starożytne • Podbój świata śródziemnomorskiego • Konsekwencje podbojów dla Rzymu 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>legion, imperium</i></p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>sprzymierzeńcy, kolonie rzymskie, prowincja</i></p> <p>– rozpoznaje i opisuje rzymskiego legionistę</p> <p>– opisuje strukturę legionu rzymskiego</p> <p>– wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen punickiej (Kanny, Zama)</p>	<p>– za pomocą mapy przedstawia ekspansję rzymską</p> <p>– wyjaśnia genezę wojen punickich</p> <p>– wyjaśnia przyczyny sukcesów Rzymian</p> <p>– wymienia skutki podbojów rzymskich</p> <p>– opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów rzymskich</p> <p>– wyjaśnia rolę wielkich wodzów: Pyrrusa, Hannibala, Scypiona Afrykańskiego</p> <p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia skutki podbojów rzymskich dla Rzymu i całego basenu śródziemnomorskiego</p>
3. Początki cesarstwa rzymskiego	<ul style="list-style-type: none"> • Kryzys republiki rzymskiej • Rywalizacja wodzów o władzę w Rzymie • Podboje i wojny domowe w I w. p.n.e. • Okoliczności powstania cesarstwa • Ustrój pryncypatu 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>republika, cesarstwo, niewolnictwo</i></p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcie: <i>gladiator</i></p> <p>– wymienia polityczne i społeczne przyczyny kryzysu republiki rzymskiej</p> <p>– lokalizuje w czasie i wymienia główne osiągnięcia Juliusza Cezara, Oktawiana Augusta</p>	<p>– opisuje powstanie Spartakusa</p> <p>– wyjaśnia pojęcia: <i>I triumwirat, II triumwirat, pryncypat</i></p> <p>– wymienia i lokalizuje w czasie główne bitwy okresu wojny domowej w Rzymie (Farsalos, Akcjum)</p> <p>– opisuje w porządku chronologicznym etapy przemian ustrojowych w Rzymie</p> <p>– wyjaśnia rolę wielkich przywódców: braci Grakchów, Krassusa, Pompejusza, Marka Antoniusza, Kleopatry VII</p> <p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i skutki przemian ustrojowych w Rzymie</p> <p>– w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia działalność Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta</p>
4. Imperium Rzymskie	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Pax Romana</i> i zasady funkcjonowania imperium • Rola limesu jako granicy imperium • Kontakty Rzymian z ludami spoza granic imperium (w tym szlak bursztynowy) • Niewolnictwo: znaczenie w gospodarce i życiu społecznym, różnorodny status niewolników • Religia rzymska i przyswajanie kultów obcych podczas podbojów 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Imperium Rzymskie, romanizacja</i></p> <p>– wyjaśnia pojęcie <i>romanizacja</i> i podaje jej przykłady</p> <p>– wyjaśnia pojęcie: <i>kult cesarza</i></p> <p>– wskazuje na mapie Imperium Rzymskie</p> <p>– rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji rzymskiej</p>	<p>– za pomocą mapy przedstawia proces rozszerzania Imperium Rzymskiego w okresie cesarstwa</p> <p>– wyjaśnia pojęcia: <i>pax Romana, limes, szlak bursztynowy, wyzwoleniec</i></p> <p>– opisuje przemiany społeczne w okresie wczesnego cesarstwa</p> <p>– wyjaśnia przyczyny zahamowania ekspansji rzymskiej</p> <p>– opisuje przemiany religii rzymskiej w okresie wczesnego cesarstwa</p> <p>– w szerokim zakresie wskazuje przyczyny i skutki procesu romanizacji</p> <p>– w szerokim zakresie wyjaśnia przyczyny trwałości Imperium Rzymskiego</p>

5. Osiągnięcia Rzymian	<ul style="list-style-type: none"> • Znaczenie prawa rzymskiego • Architektura rzymska • Rozwój sieci szlaków komunikacyjnych imperium • Sztuka i literatura rzymska 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>prawo rzymskie</i> – wymienia cechy prawa rzymskiego – rozpoznaje główne dzieła kultury starożytnego Rzymu – wymienia cechy architektury rzymskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia ponadczasowe znaczenie prawa rzymskiego – wyjaśnia zjawisko hellenizacji kultury rzymskiej – przedstawia działalność: Polibiusza, Tacyty, Cyserona, Owidiusza, Wergiliusza, Horacego – wyjaśnia znaczenie kultury rzymskiej dla dziejów Imperium Rzymskiego – wskazuje dziedzictwo kultury rzymskiej
6. Narodziny chrześcijaństwa	<ul style="list-style-type: none"> • Początki chrześcijaństwa • Prześladowania chrześcijan – ich skala i przyczyny • Wzrost popularności, legalizacja i uznanie chrześcijaństwa za religię państwową • Pierwsze herezje i rozłamy w chrześcijaństwie 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>mesjasz, męczennicy, herezja</i> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>chrześcijaństwo</i> – umiejscawia w czasie narodziny chrześcijaństwa – rozpoznaje symbole chrześcijańskie – wyjaśnia symbole chrześcijaństwa – wymienia główne cechy chrześcijaństwa – wymienia etapy powstania religii chrześcijańskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia genezę powstania chrześcijaństwa – za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się chrześcijaństwa – przedstawia działalność św. Piotra i Pawła – opisuje w porządku chronologicznym ewolucję pozycji chrześcijaństwa w Imperium Rzymskim – wyjaśnia przyczyny sukcesu chrześcijaństwa – w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania chrześcijaństwa dla dziejów
7. Upadek cesarstwa rzymskiego	<ul style="list-style-type: none"> • Dominat w Rzymie • Relacje imperium z plemionami barbarzyńskimi • Zmiany społeczne w Rzymie • Walki wewnętrzne o władzę nad imperium • Wewnętrzne przyczyny kryzysu imperium • Wędrowniacy ludów • Rozpad imperium i upadek cesarstwa zachodniorzymskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>barbarzyńcy</i> – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>Wielka Wędrowniacy Ludów</i> – prawidłowo umiejscawia w czasie rozpad Imperium Rzymskiego – wymienia przyczyny najazdów Germanów na Imperium Rzymskie – przedstawia znaczenie postaci Teodozjusza Wielkiego – prawidłowo umiejscawia w czasie upadek imperium zachodniorzymskiego – wymienia przyczyny upadku Imperium Rzymskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia zewnętrzne i wewnętrzne przyczyny kryzysu Imperium Rzymskiego – wyjaśnia pojęcie <i>Hunowie</i> – przedstawia znaczenie postaci Romulusa Augustulusa – za pomocą mapy opisuje etapy upadku imperium zachodniorzymskiego – wyjaśnia główne założenia ustrojowe dominatu – wyjaśnia znaczenie postaci Dioklecjana, Konstantyna Wielkiego – w porządku chronologicznym opisuje proces upadku imperium zachodniorzymskiego – porównuje formy ustrojowe w starożytnym Rzymie – w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym wyjaśnia przyczyny kryzysu i upadku Imperium Rzymskiego
Rozdział IV. Początki średniowiecza			
1. Cesarstwo bizantyjskie	<ul style="list-style-type: none"> • Cesarstwo bizantyjskie czasów Justyniana Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>Bizancjum</i> – rozpoznaje plan Konstantynopola – prawidłowo umiejscawia w czasie i przestrzeni 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje ustrój polityczny Bizancjum – wyjaśnia znaczenie panowania Justyniana Wielkiego – za pomocą mapy przedstawia ekspansję Bizancjum za

	<ul style="list-style-type: none"> • Osiągnięcia Bizantyjczyków: kodyfikacja praw, architektura • Znaczenie Bizancjum dla zachowania osiągnięć cywilizacji antycznej • Rola Bizancjum dla rozwoju chrześcijaństwa 	<p>imperium Justyniana Wielkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze dokonania Justyniana Wielkiego – rozpoznaje główne dzieła kultury cesarstwa bizantyjskiego – wymienia cechy sztuki bizantyjskiej 	<p>czasów Justyniana Wielkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje w porządku chronologicznym dzieje imperium bizantyjskiego – wyjaśnia pojęcie <i>ikonoklazm</i> – w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym przedstawia znaczenie Bizancjum dla dziejów Europy
2. Narodziny i podboje islamu	<ul style="list-style-type: none"> • Okoliczności powstania islamu • Zasady islamu i przyczyny jego popularności • Podboje islamu i powstanie kalifatu • Powstanie podziałów w islamie • Osiągnięcia cywilizacyjne Arabów 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Arabowie, islam, muzułmanie</i> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Mahomet, Allah, Koran, meczet</i> – prawidłowo umieszcza w czasie i przestrzeni powstanie islamu – wymienia główne założenia religii islamskiej – wymienia etapy rozwoju religii islamskiej – rozpoznaje główne cechy kultury islamskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia genezę powstania islamu – za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się islamu – przedstawia działalność Mahometa – wyjaśnia pojęcia: <i>dżihad, sunnici, szyici</i> – opisuje w porządku chronologicznym rozwój imperium arabskiego – wyjaśnia przyczyny sukcesu islamu – wyjaśnia pojęcie <i>kalifat</i> – wymienia osiągnięcia cywilizacyjne Arabów – w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania islamu dla dziejów – wyjaśnia znaczenie Arabów dla dziejów cywilizacji ludzkiej
3. Na gruzach Imperium Rzymskiego	<ul style="list-style-type: none"> • Państwa barbarzyńskie na gruzach Imperium Rzymskiego • Chrystianizacja plemion barbarzyńskich • Wzrost znaczenia Franków i powstrzymanie ekspansji islamu w Europie • Utworzenie państwa kościelnego 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Germanie, Frankowie, chrystianizacja</i> – opisuje cechy ustrojowe państw germańskich – lokuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Franków – lokuje w czasie i przestrzeni powstania Państwa Kościelnego – wymienia i wskazuje na mapie państwa germańskie 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy opisuje proces powstania państwa Franków – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Merowingowie, Karolingowie, majordom</i> – wyjaśnia rolę Chlodwiga, Karola Młota i Pepina Krótkiego – opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwojowe państwa Franków – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania państwa Franków
4. Imperium Karola Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> • Podboje Karola Wielkiego • Renesans karoliński i osiągnięcia kulturalne Franków • Dziedzictwo Imperium Rzymskiego w kulturze 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>marchia, hrabstwo, 7 sztuk wyzwolonych, minuskuła karolińska</i> – lokuje w czasie i przestrzeni imperium Karola Wielkiego – prawidłowo stosuje pojęcie <i>cesarz</i> – opisuje cechy ustrojowe państwa Franków w czasach Karolingów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>uniwersalizm karoliński, renesans karoliński</i> – wyjaśnia rolę Karola Wielkiego dla dziejów państwa Franków – za pomocą mapy opisuje rozwój państwa Karola Wielkiego – opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwojowe

	<p>Franków</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozwój prawa i administracji państwowej za rządów Karola Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne osiągnięcia Karola Wielkiego wymienia osiągnięcia kulturowe w czasach Karola Wielkiego 	<p>państwa Franków w czasach Karolingów</p> <ul style="list-style-type: none"> w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie panowania Karola Wielkiego dla dziejów Europy
5. Czasy Ottonów	<ul style="list-style-type: none"> Znaczenie traktatu z Verdun dla przyszłego podziału Europy Zachodniej Kształtowanie się Francji i Niemiec Najazdy Normanów Próby stworzenia europejskiej monarchii uniwersalistycznej przez Ottona III Najazdy Węgrów 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo stosuje pojęcie: <i>uniwersalizm cesarski, Normanowie, wikingowie, I Rzesza, Węgrzy</i> za pomocą mapy opisuje proces rozpadu imperium Karolingów lokalizuje w czasie i przestrzeni traktat w Verdun lokalizuje w czasie i przestrzeni imperium Ottonów 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje cechy ustrojowe I Rzeszy za pomocą mapy opisuje rozwój I Rzeszy wyjaśnia znaczenie traktatu w Verdun wyjaśnia rolę Ottona I i Ottona III dla dziejów Europy w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie imperium Ottonów dla Europy porównuje idee uniwersalne Karolingów i Ottonów
6. Feudalizm i społeczeństwo stanowe	<ul style="list-style-type: none"> Zasady funkcjonowania i najważniejsze cechy systemu feudalnego Drabina feudalna i role poszczególnych grup społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo stosuje pojęcia: <i>system lenny, wasal, senior, herb</i> prawidłowo stosuje pojęcie <i>stan społeczny</i> opisuje elementy drabiny feudalnej rozpoznaje rycerza i opisuje jego uzbrojenie charakteryzuje życie codzienne rycerzy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>feudalizm</i> wymienia cechy kultury rycerskiej opisuje główne zasady społeczeństwa stanowego w szerokim zakresie wyjaśnia cechy społeczeństwa feudalnego
7. Pierwsze państwa Słowian	<ul style="list-style-type: none"> Pochodzenie Słowian Państwo Samona i państwo wielkomorawskie Misja Cyryla i Metodego oraz początek obrządku i alfabetu słowiańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo stosuje pojęcie <i>Słowianie</i> prawidłowo wskazuje na mapie tereny pierwszych państw słowiańskich za pomocą mapy wskazuje tereny Słowian wschodnich, zachodnich i południowych opisuje cechy kultury i wierzeń słowiańskich 	<ul style="list-style-type: none"> za pomocą mapy opisuje proces powstawania pierwszych państw słowiańskich prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Przemysłodzi, Rurykowicze</i> wyjaśnia problem rozwoju chrześcijaństwa dla dziejów Słowian wyjaśnia rolę: Cyryla i Metodego, Włodzimierza Wielkiego w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania pierwszych państw słowiańskich
Rozdział V. Polska za pierwszych Piastów			
1. Pradzieje ziem polskich	<ul style="list-style-type: none"> Początki osadnictwa na ziemiach polskich Kultura łużycka i osada w Biskupinie 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo stosuje pojęcia: <i>kultura łużycka, Biskupin</i> prawidłowo stosuje pojęcia: <i>ród, plemię</i> wskazuje na mapie pierwsze ośrodki plemion polskich 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje cechy kultury łużyckiej prawidłowo stosuje pojęcie <i>szlak bursztynowy</i> opisuje losy ziem polskich w prehistorii i starożytności wyjaśnia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach

	<ul style="list-style-type: none"> • Wpływy rzymskie na ziemiach polskich • Przybycie Słowian na ziemie polskie 		<p>polskich</p> <p>– w szerokim aspekcie przedstawia losy ziem polskich w starożytności i wczesnym średniowieczu</p>
2. Początki państwa polskiego	<ul style="list-style-type: none"> • Początki ekspansji terytorialnej Polan • Polityka wewnętrzna i zagraniczna Mieszka I • Przyczyny, okoliczności i znaczenie chrystianizacji Polski w obrządku zachodnim 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>Piastowie</i></p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>drużyna, gród</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Polan</p> <p>– wymienia osiągnięcia Mieszka I</p> <p>– lokalizuje w czasie chrzest Polski</p> <p>– wymienia przyczyny chrystianizacji Polski</p>	<p>– wyjaśnia rolę Mieszka I i Dobrawy</p> <p>– za pomocą mapy przedstawia proces rozwoju państwa pierwszych Piastów</p> <p>– wyjaśnia rolę chrystianizacji dla dziejów Polski</p> <p>– opisuje i ocenia politykę zagraniczną Mieszka I</p> <p>– wyjaśnia pojęcie <i>Dagome iudex</i></p> <p>– w szerokim zakresie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa pierwszych Piastów</p>
3. Panowanie Bolesława Chrobrego	<ul style="list-style-type: none"> • Podboje Bolesława Chrobrego • Organizacja drużyny książęcej i państwa piastowskiego • Początki organizacji kościelnej na ziemiach polskich • Polityka zagraniczna Bolesława Chrobrego • Koronacja królewska Chrobrego i jej znaczenie 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>król, koronacja</i></p> <p>– wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>relikwia, święty, trybut, arcybiskupstwo, biskupstwo, Drzwi Gnieźnieńskie</i></p> <p>– wyjaśnia znaczenie postaci św. Wojciecha, Bolesława Chrobrego</p> <p>– wskazuje na mapie państwo Bolesława Chrobrego</p> <p>– lokalizuje w czasie zjazd gnieźnieński i koronację Bolesława Chrobrego</p> <p>– wymienia skutki zjazdu gnieźnieńskiego</p> <p>– lokalizuje w czasie wojnę Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią</p> <p>– wymienia główne osiągnięcia Bolesława Chrobrego</p>	<p>– za pomocą mapy opisuje zmiany granic Polski w czasach pierwszych Piastów</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki wojen Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią Kijowską</p> <p>– opisuje cechy ustrojowe monarchii patrymonialnej</p> <p>– opisuje i ocenia politykę Bolesława Chrobrego</p> <p>– wyjaśnia znaczenie postaci: Ottona III i Henryka II</p> <p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia dzieje Polski w czasach Bolesława Chrobrego</p> <p>– zestawia wydarzenia z dziejów Polski i Europy</p>
4. Kryzys monarchii Piastów	<ul style="list-style-type: none"> • Zewnętrzne i wewnętrzne skutki polityki podbojów i szybkiej chrystianizacji • Czynniki decentralizacyjne w państwie piastowskim • Utrata znaczenia monarchii piastowskiej • Odbudowa państwowości za Kazimierza Odnowiciela 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcie tendencje centralistyczne i decentralistyczne</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>powstanie ludowe</i></p> <p>– wskazuje na mapie państwo pierwszych Piastów</p> <p>– umiejscawia w czasie koronację Mieszka II</p> <p>– wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny klęski Mieszka II</p> <p>– wymienia główne osiągnięcia Kazimierza Odnowiciela</p>	<p>– za pomocą mapy wskazuje zmiany terytorialne Polski w XI–XII w.</p> <p>– wyjaśnia znaczenie postaci Mieszka II i Kazimierza Odnowiciela</p> <p>– wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny kryzysu Polski pierwszych Piastów</p> <p>– wyjaśnia znaczenie postaci: Bezpryma, Masława</p> <p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i okoliczności kryzysu państwa pierwszych Piastów</p>
5. Od Bolesława Śmiałego do Bolesława	<ul style="list-style-type: none"> • Polska w polityce międzynarodowej w XI w. • Panowanie Bolesława 	<p>– umiejscawia w czasie koronację Bolesława Śmiałego</p> <p>– wymienia główne osiągnięcia Bolesława Śmiałego</p> <p>– wymienia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego</p>	<p>– za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną Bolesława Krzywoustego</p> <p>– wyjaśnia znaczenie postaci Galla Anonima</p>

Krzywoustego	<p>Śmiałego</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spór Śmiałego z biskupem Stanisławem • Walki pomiędzy Piastami o sukcesję na przykładzie konfliktu między Krzywoustym a Zbigniewem • Polityka zagraniczna Krzywoustego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie postaci św. Stanisława – wymienia główne osiągnięcia Bolesława Krzywoustego – lokalizuje w czasie wojnę Krzywoustego z Niemcami 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności koronacji Bolesław Śmiałego – wyjaśnia problem konfliktu króla Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem – wyjaśnia okoliczności walki o władzę za panowania Władysława Hermana – w szerokim aspekcie przedstawia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego – w szerokim aspekcie ocenia postać Bolesława Krzywoustego
6. Testament Bolesława Krzywoustego	<ul style="list-style-type: none"> • Postanowienia statutu Bolesława Krzywoustego • Konflikt pomiędzy synami Krzywoustego • Podział państwa piastowskiego w wyniku testamentu Krzywoustego • System senioratu i pryncypatu – funkcjonowanie i upadek • Wzrost znaczenia rycerstwa – feudalizm na ziemiach polskich • Pogłębianie się rozbicia dzielnicowego 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>rozbicie dzielnicowe</i> – wyjaśnia pojęcia: <i>rozbicie dzielnicowe, testament Krzywoustego</i> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>seniorat, pryncypat</i> – umiejscawia w czasie i przestrzeni okres rozbicia dzielnicowego – wymienia przyczyny i skutki rozbicia dzielnicowego 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces rozbicia dzielnicowego w Polsce – opisuje w porządku chronologicznym proces rozbicia dzielnicowego w Polsce – wyjaśnia znaczenie postaci: Władysława Wygnańca, Bolesława Kędzierzawego, Mieszka Starego, Kazimierza Sprawiedliwego – wyjaśnia w szerokim aspekcie proces rozbicia dzielnicowego w Polsce
Rozdział VI. Pełnia i schyłek średniowiecza			
1. Między cesarstwem a papieżem	<ul style="list-style-type: none"> • Wielka schizma wschodnia i jej skutki • Kryzys papieżstwa w X w. i ruchy odnowy Kościoła • Spór papieżstwa z cesarstwem – przyczyny, przebieg i skutki • Papieżstwo u zenitu potęgi 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>władza uniwersalna, prawosławie, katolicyzm</i> – wyjaśnia pojęcia: <i>wielka schizma wschodnia, spór o inwestyturę, ekskomunika, celibat</i> – wymienia cele polityki Grzegorza VII – lokalizuje w czasie wielką schizmę wschodnią i spór o inwestyturę – wskazuje na mapie obszary zdominowane przez 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>symonia, nepotyzm, konklawe, reforma gregoriańska, obóz gregoriański</i> – wyjaśnia przyczyny i skutki sporu o inwestyturę – wyjaśnia znaczenie postaci Grzegorza VII i Henryka IV – wyjaśnia znaczenie reformy kluniackiej – w porządku chronologicznym opisuje proces sporu o inwestyturę – wyjaśnia znaczenie postaci Innocentego III

	<p>politycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stronnictwa propapieskie i procesarskie w średniowiecznej Europie 	<p>prawosławie i obszary dominacji katolicyzmu</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia różnicę między katolicyzmem a prawosławiem 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie ukazuje skutki wielkiej schizmy wschodniej – w szerokim aspekcie wyjaśnia proces sporu o inwestyturę
2. Wyprawy krzyżowe	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny ekonomiczne, polityczne, społeczne i religijne wypraw krzyżowych • Przebieg walk i najwybitniejsi wodzowie • Zakony rycerskie – okoliczności powstania i charakterystyka trzech najważniejszych zakonów • Skutki negatywne i pozytywne wypraw krzyżowych • Przebieg rekonkwisty w Hiszpanii 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>krucjata</i> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>rekonkwista</i> – lokalizuje w czasie okres krucjat – wymienia przyczyny i skutki krucjat – wymienia zakony rycerskie powstałe w czasie krucjat – lokalizuje na mapie Królestwo Jerozolimskie 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy opisuje przebieg krucjat – wyjaśnia przyczyny początkowych sukcesów krzyżowców – opisuje losy zakonów rycerskich – wyjaśnia pojęcia: <i>wyprawa ludowa</i>, <i>handel lewantyński</i> – wyjaśnia znaczenie postaci Urbana II – w porządku chronologicznym opisuje przebieg krucjat – wyjaśnia znaczenie postaci: Fryderyk Barbarossa, Saladyn – w szerokim aspekcie ukazuje rolę krucjat dla dziejów politycznych, gospodarczo-społecznych i kulturowych Europy
3. Najazdy mongolskie	<ul style="list-style-type: none"> • Przebieg podbojów Czyngis-chana i przyczyny jego sukcesów • Organizacja imperium mongolskiego • Przebieg i znaczenie inwazji mongolskiej na Europę 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>Mongołowie</i> – lokalizuje na mapie imperium mongolskie – rozpoznaje i opisuje wojownika mongolskiego – wymienia przyczyny i skutki podbojów mongolskich – wymienia skutki ataku Mongołów na ziemie polskie – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie postaci Czyngis-chana – wyjaśnia przyczyny sukcesów armii mongolskiej – za pomocą mapy opisuje proces ekspansji mongolskiej – w porządku chronologicznym opisuje proces ekspansji mongolskiej – wyjaśnia znaczenie postaci Marca Polo – w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania i rolę imperium mongolskiego dla dziejów Polski i świata
4. Miasto i wieś w średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> • Ożywienie gospodarcze w XI–XIII w. • Rozwój miast w średniowieczu • Rola i charakterystyka rzemiosła i handlu w średniowiecznej Europie • Struktura społeczna średniowiecznego miasta 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>dwupółowka</i>, <i>trójpółowka</i>, <i>ratusz</i>, <i>cech</i> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>patrycjat</i>, <i>pospólstwo</i>, <i>cech</i> – wymienia przyczyny ożywienia gospodarczego w XI–XIII w. – wymienia zmiany wprowadzone w rolnictwie w okresie pełnego średniowiecza – rozpoznaje cechy miasta średniowiecznego – wyjaśnia rolę cechów i gildii 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności powstania gospodarki towarowo-pieniężnej – wyjaśnia znaczenie Hanzy, Wenecji, Genui i jarmarków szampańskich – za pomocą schematów opisuje warunki codziennego życia mieszkańców średniowiecznych miast i wsi – wyjaśnia okoliczności powstania i cechy średniowiecznego mieszczaństwa – opisuje cechy ustrojów miast w średniowieczu

	<ul style="list-style-type: none"> • Znaczenie i sytuacja chłopstwa w średniowieczu • Nowe formy uprawy roli w średniowieczu 	– wymienia najważniejsze miasta średniowiecznej Europy	– w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym ukazuje przemiany w średniowiecznej Europie XI–XIII w. – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania samorządów miejskich dla dziejów Europy
5. Kościół w średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie nowych zakonów (cystersi, franciszkanie i dominikanie) • Znaczenie religii w życiu mieszkańców średniowiecznej Europy • Narodziny herezji średniowiecznych • Niewola awiniońska, upadek papieżstwa, schizma zachodnia 	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>zakon, klasztor, herezja</i> – wymienia cechy nowych zakonów (cystersów, dominikanów, franciszkanów) – wyjaśnia znaczenie religii w życiu średniowiecznych społeczeństw	– wyjaśnia pojęcie <i>Biblia pauperum</i> – wyjaśnia znaczenie powstania zakonów żebraczych – wyjaśnia założenia ideowe albigensów – wyjaśnia znaczenie postaci św. Franciszka, św. Dominika – opisuje w porządku chronologicznym przemiany wprowadzane w Kościele katolickim w XI–XIII w. – wyjaśnia znaczenie postaci św. Tomasza z Akwinu – wyjaśnia okoliczności niewoli awiniońskiej i wielkiej schizmy zachodniej – wyjaśnia znaczenie soboru w Konstancji – w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym, kulturowym wyjaśnia rolę Kościoła dla dziejów Europy
6. Europa późnego średniowiecza	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna stuletnia i jej skutki • Kryzys papieżstwa i cesarstwa • Dżuma i jej następstwa • Przemiany społeczne i gospodarcze • Powstanie imperium osmańskiego • Upadek cesarstwa bizantyjskiego i jego następstwa 	– prawidłowo stosuje pojęcie <i>czarna śmierć</i> – prawidłowo lokuje w czasie wojnę stuletnią – prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni upadek Konstantynopola – wymienia przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego – wymienia główne założenia ideologii husyckiej	– wyjaśnia przyczyny i skutki wojny stuletniej – wyjaśnia rolę czarnej śmierci dla dziejów Europy – za pomocą mapy opisuje przebieg wojny stuletniej i ekspansję Osmanów – wyjaśnia rolę Joanny d’Arc, Jana Husa – opisuje przebieg i skutki wojen husyckich – wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji osmańskiej – w szerokim aspekcie wyjaśnia przebieg i znaczenie wojny stuletniej dla dziejów Europy – w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym wyjaśnia przebieg i znaczenie wojen husyckich – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania imperium osmańskiego
7. Kultura średniowiecznej Europy	<ul style="list-style-type: none"> • Kultura stanowa w średniowieczu jako wynik funkcjonowania społeczeństwa stanowego • Architektura romańska i 	– wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>kultura uniwersalna</i> – rozróżnia budowle wzniesione w stylu romańskim i gotyckim – za pomocą schematów opisuje style romański i gotycki – rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury	– opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej – prawidłowo stosuje pojęcia architektoniczne, typowe dla budowli średniowiecznych (np. portal, nawa, rozeta) – wymienia najważniejsze uniwersytety średniowieczne – opisuje system edukacyjny w średniowieczu

	<p>gotycka</p> <ul style="list-style-type: none"> Literatura i teatr w średniowieczu Malarstwo, rzeźba i inne sztuki plastyczne w średniowieczu 	<p>średniowiecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza wyjaśnia rolę uniwersytetów dla dziejów średniowiecznej Europy wyjaśnia rolę miast dla rozwoju kultury średniowiecznej w szerokim aspekcie ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Europy wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza
Rozdział VII. Polska w późnym średniowieczu			
1. Polska dzielnicowa	<ul style="list-style-type: none"> Zmiany społeczne, ekonomiczne i polityczne w okresie rozbicia dzielnicowego Próby zjednoczenia ziem polskich w XII i XIII w. Najazdy mongolskie Sprowadzenie Krzyżaków do Polski 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Marchia Brandenburska, Krzyżacy, Tatarzy</i> prawidłowo lokuje w czasie okres rozbicia dzielnicowego rozpoznaje i opisuje plan wsi i miasta lokowanego na prawie niemieckim wymienia cechy lokowanych na prawie niemieckim wsi i miast wymienia i wskazuje na mapie zewnętrzne zagrożenia dla ziem polskich lokalizuje w czasie i przestrzeni sprowadzenie Krzyżaków do Polski wymienia skutki sprowadzenia Krzyżaków do Polski lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą wymienia skutki najazdu Mongołów na Polskę 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie postaci Konrada Mazowieckiego opisuje proces lokowania wsi i miast prawidłowo stosuje pojęcia: <i>immunitet, zasadzka, sołtys, wójt, łan, ratusz, wolnizna</i> wyjaśnia znaczenie zjazdu w Gąsawie dla dziejów Polski wyjaśnia znaczenie postaci: Leszek Biały, Henryk Brodaty, Henryk Pobożny wyjaśnia przyczyny ożywienia gospodarczego na ziemiach polskich w XIII w. w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym wyjaśnia i ocenia skutki rozbicia dzielnicowego dla dziejów Polski
2. Odbudowa Królestwa Polskiego	<ul style="list-style-type: none"> Próby zjednoczenia Polski na przełomie XIII i XIV w. Przebieg walki o zjednoczenie Polski stoczonej przez Władysława Łokietka Konflikty z Krzyżakami, Brandenburgią i Luksemburgami Znaczenie koronacji Władysława Łokietka 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo lokuje w czasie koronację Łokietka wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny zjednoczenia ziem polskich wyjaśnia rolę postaci Władysława Łokietka wskazuje na mapie proces zmiany granic państwa Władysława Łokietka wymienia przyczyny i skutki wojny Władysława Łokietka z Krzyżakami lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Płowcami wymienia główne osiągnięcia Władysława Łokietka 	<ul style="list-style-type: none"> za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces walki o zjednoczenie Polski wyjaśnia rolę Przemysła II i Wacława II lokuje w czasie panowanie Przemysława II i Wacława II w porządku chronologicznym opisuje proces zjednoczenia ziem polskich wyjaśnia rolę Kościoła dla procesów zjednoczeniowych ocenia rolę panowania Przemysłidów w Polsce wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny zjednoczenia ziem polskich

			<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Władysława Łokietka – zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy
3. Polska za Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> • Reformy prawne i administracyjne Kazimierza Wielkiego • Osiągnięcia gospodarcze i budowa pozycji politycznej Polski • Rozwój cywilizacyjny ziem polskich • Nabytki terytorialne Polski za Kazimierza Wielkiego • Polityka zagraniczna Kazimierza Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo lokuje w czasie panowanie Kazimierza Wielkiego – rozpoznaje mapę Polski z czasów Kazimierza Wielkiego – wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów Polski w czasach panowania Kazimierza Wielkiego – wymienia najważniejsze reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego – lokalizuje w czasie powstanie Akademii Krakowskiej – wymienia najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną i wewnętrzną Kazimierza Wielkiego – wyjaśnia przyczyny rozwoju gospodarczego Polski w czasach Kazimierza Wielkiego – w porządku chronologicznym opisuje politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego – wyjaśnia zmiany ustrojowe w państwie Kazimierza Wielkiego – wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski – w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego – zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy
4. Andegawenowie i Jagiellonowie	<ul style="list-style-type: none"> • Unia polsko-węgierska i rządy Andegawenów • Początki unii polsko-litewskiej • Polityka Władysława Jagiełły • Wzrost znaczenia szlachty na przełomie XIV i XV w. 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>unia personalna</i> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>przywilej generalny</i> – lokalizuje w czasie przywilej w Koszycach, unię w Krewie – prawidłowo lokuje w czasie unię w Krewie – wymienia założenia unii w Krewie – wymienia przyczyny i skutki unii krewskiej – wymienia założenia przywileju koszyckiego – wymienia przyczyny i skutki przywileju w Koszycach – rozpoznaje mapę monarchii Jagiellonów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny przejęcia władzy w Polsce przez Andegawenów – wyjaśnia polityczne i gospodarczo-społeczne skutki przywileju koszyckiego – wyjaśnia rolę postaci Ludwika Andegaweńskiego, Jadwigi, Jagiełły, Witolda – lokuje w czasie unię w Horodle – wymienia przyczyny i skutki unii horodelskiej – opisuje w porządku chronologicznym dzieje unii polsko-litewskiej – porównuje założenia unii krewskiej i horodelskiej – ocenia znaczenie unii krewskiej dla dziejów Polski – wyjaśnia problem następstwa tronu po Jagiellach – wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski – wyjaśnia pojęcie <i>przywilej jedleński</i> – w szerokim zakresie wyjaśnia skutki przywileju w Koszycach dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej – zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i

			Europy
5. Wielka wojna z zakonem krzyżackim	<ul style="list-style-type: none"> Przyczyny konfliktu polsko-krzyżackiego Przebieg bitwy grunwaldzkiej i jej znaczenie Bitwa pod Grunwaldem w kulturze polskiej i późniejszej świadomości narodowej Konflikt polsko-krzyżacki na soborze w Konstancji 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Żmudź – wymienia przyczyny wojny z zakonem prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni bitwę grunwaldzką za pomocą schematu opisuje przebieg bitwy grunwaldzkiej wymienia skutki bitwy grunwaldzkiej lokuje w czasie i wymienia skutki I pokoju toruńskiego 	<ul style="list-style-type: none"> za pomocą mapy opisuje przebieg wielkiej wojny z Zakonem wyjaśnia rolę postaci Władysława Jagiełły, Ulricha von Jungingena opisuje w porządku chronologicznym przebieg konfliktów z Krzyżakami za panowania Władysława Jagiełły wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski wyjaśnia znaczenie postaci Pawła Włodkowica w szerokim aspekcie ukazuje dalekosiężne skutki zwycięstwa grunwaldzkiego dla dziejów Polski zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy
6. Kazimierz Jagiellończyk i wojna trzynastoletnia	<ul style="list-style-type: none"> Wyprawa i śmierć Władysława Warneńczyka Przyczyny wojny trzynastoletniej Przebieg walk podczas wojny trzynastoletniej Zmiany w sztuce wojennej w XV w. Skutki wojny trzynastoletniej Polityka dynastyczna Jagiellonów w XV w. 	<ul style="list-style-type: none"> lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Warną prawidłowo lokuje w czasie wojnę trzynastoletnią wymienia przyczyny wojny 13-letniej wskazuje zmiany terytorialne będące skutkiem wojny 13-letniej wymienia skutki II pokoju toruńskiego lokuje w czasie i wymienia postanowienia przywileju cerekwicko-nieszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny i skutki bitwy pod Warną wyjaśnia pojęcia: <i>Związek Pruski</i>, <i>akt inkorporacji</i> za pomocą mapy opisuje przebieg wojny 13-letniej wyjaśnia znaczenie postaci Kazimierza Jagiellończyka prawidłowo stosuje pojęcie <i>polityka dynastyczna</i> wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski wyjaśnia przyczyny sukcesu Polski w wojnie 13-letniej za pomocą mapy i drzewa genealogicznego przedstawia politykę dynastyczną Kazimierza Jagiellończyka w szerokim aspekcie międzynarodowym wyjaśnia i ocenia wyprawę warneńską w szerokim politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym aspekcie wyjaśnia skutki wojny 13-letniej dla dziejów Polski w szerokim zakresie wyjaśnia skutki przywileju cerekwicko-nieszawskiego dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej
7. Kultura Polski średniowiecznej	<ul style="list-style-type: none"> Architektura średniowieczna w Polsce Najważniejsze zabytki sztuki średniowiecznej na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje style architektoniczne średniowiecza za pomocą schematów opisuje style romański i gotycki rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej w Polsce wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej w Polsce opisuje system szkolnictwa w Polsce wyjaśnia znaczenie postaci Wita Stwosza, Galla Anonima, Mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem, Jana Długosza wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki

	<ul style="list-style-type: none">• Początki polskiego dziejopisarstwa• Edukacja i nauka na ziemiach polskich w średniowieczu	w Polsce – wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej w Polsce	średniowiecza w Polsce – opisuje dzieje Akademii Krakowskiej i wyjaśnia jej znaczenie – w szerokim aspekcie ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Polski – wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza w Polsce
--	--	--	--